

सर्वोच्च अदालत, संयुक्त इजलास
माननीय न्यायाधीश श्री कुमार रेग्मी
माननीय न्यायाधीश डा. श्री मनोजकुमार शर्मा
फैसला

०७५-RB-०६०९

मुद्दा: आयकर (२०६६/०६७) ।

काठमाडौं जिल्ला, का.म.न.पा. वडा नं.१० स्थित बुढासुब्बा हाउजिङ्ग कम्पनी
प्रा.लि.का अख्तियार प्राप्त संचालक जयकुमार श्रेष्ठ-----१

विरुद्ध

आन्तरिक राजस्व कार्यालय क्षेत्र नं.१ बबरमहल, काठमाडौं-----१

आन्तरिक राजस्व विभाग लाजिम्पाट, काठमाडौं-----१

पुनरावेदक
निवेदक

विपक्षी
प्रत्यर्थी

शुरू फैसला गर्ने:

माननीय अध्यक्ष श्री डिल्लीराज आचार्य

राजश्व सदस्य श्री जीवनकुमार घिमिरे

लेखा सदस्य श्री डम्बरबहादुर कार्की

राजस्व न्यायाधिकरण, काठमाडौं

फैसला मिति २०७३।१२।२९

राजस्व न्यायाधिकरण ऐन, २०३१ को दफा ८ बमोजिम पुनरावेदन गर्न अनुमति पाउँ
भनी दायर हुन आएको निवेदनमा पुनरावेदनको अनुमति प्रदान भई पुनरावेदनको रोहबाट पेश
हुन आएको प्रस्तुत मुद्दाको संक्षिप्त तथ्य एवं ठहर यस प्रकार रहेको छ:-

तथ्य खण्ड

- १) करदाता बुढासुब्बा हाउजिङ्ग कम्पनी प्रा.लि.ले आ.व.२०६६/०६७ को आयकर ऐन, २०५८ को दफा ९९ बमोजिम कर निर्धारण गरी सोही ऐनको दफा ९६ अनुसार करयोग्य आय रु.६५,१२५।७६ देखाई आन्तरिक राजस्व कार्यालय क्षेत्र नं.१ बबरमहल, काठमाण्डौमा मिति २०६७/०६/१७ मा विवरण पेश गरेको।
- २) करदाताले पेश गरेको विवरणको अध्ययन छानविन तथा परीक्षण गर्दा आयकर ऐन, २०५८ बमोजिम कट्टी गर्न नपाउने खर्च दावी भएको र व्यवसायको मुनाफा र लाभ तर्फ गणना गर्नुपर्ने रकम समावेश भएको नदेखिएकोले ऐ. ऐनको दफा १०१ बमोजिम संशोधित करयोग्य आय कायम गर्नुपर्ने भएकोले सो बमोजिम गर्नु नपर्ने कुनै ठोस सबुद प्रमाण भए पत्र प्राप्त भएको मितिले १५ (पन्ध्र) दिनभित्र पेश गर्न आयकर ऐन, २०५८ को दफा १०१(६) बमोजिम आन्तरिक राजस्व कार्यालय क्षेत्र नं.१ बबरमहल, काठमाण्डौबाट करदाताको नाममा मिति २०७०।०८।२८ मा सूचना जारी भएको।
- ३) आन्तरिक राजस्व कार्यालय क्षेत्र नं.१ बबरमहल, काठमाण्डौबाट मिति २०७०।०८।२८ मा जारी भएको सूचना राष्ट्रिय दैनिक गोरखापत्रमा मिति २०७१।०२।२१ मा प्रकाशित गरिएको।
- ४) गोरखापत्रमा प्रकाशित गरिएको सूचनाको म्यादभित्र करदाताले आन्तरिक राजस्व कार्यालय क्षेत्र नं.१ बबरमहल, काठमाण्डौमा कुनै जवाफ पेश नगरेको।
- ५) आन्तरिक राजस्व कार्यालय क्षेत्र नं.१ बबरमहलबाट मिति २०७१।०५।२४ मा जारी गरिएको संशोधित कर निर्धारणको सूचनामा कुनै किसिमको संशोधन गरी रहनु नपर्ने नदेखाएको तथा आ.व.२०६६।०६७ को लागि प्रस्तुत करदाताको आयकर ऐन, २०५८ को दफा १०१ को उपदफा (१) बमोजिम रु.५८,०३,५८५।- करयोग्य आय कायम गरी आन्तरिक राजस्व कार्यालय क्षेत्र नं.१ बबरमहल, काठमाण्डौबाट मिति २०७१/०६/२३ मा भएको निर्णय पर्चा।
- ६) आन्तरिक राजस्व कार्यालय क्षेत्र नं.१ बबरमहल, काठमाण्डौले मिति २०७१/०६/२४ मा जारी गरेको आ.व. २०६६/०६७ को अग्रिम आयकरतर्फको अन्तिम कर निर्धारण आदेशमा चित्त नबुझी बुढासुब्बा हाउजिङ्ग कम्पनी प्रा.लि. ले

प्रशासकीय पुनरावलोकनका लागि मिति २०७१/०१/११ मा आन्तरिक राजस्व विभागमा पेश गरेको निवेदन।

- ७) निवेदकले प्रस्तुत कर निर्धारण बदर हुनुपर्ने भनी लिएका कुनै पनि जिकिरहरु कानून सम्मत र तथ्यपूर्ण रहेको नदेखिँदा कार्यालयले कारोबारको सबुद तथा कर अधिकृतको कर परिक्षण प्रतिवेदन समेतका आधारमा आयकर ऐन, २०५८ को दफा १०१(६) बमोजिम मिति २०७१।०६।२३ मा गरेको प्रस्तुत कर निर्धारणको निर्णय र मिति २०७१।०६।२४ मा जारी गरेको संशोधित कर निर्धारण आदेश कानूनसम्मत देखिएको हुँदा निवेदकको निवेदन जिकिर नपुग्ने ठहर्छ भन्ने समेत व्यहोराको आन्तरिक राजस्व विभागका महानिर्देशकबाट मिति २०७३/०३/०८ मा भएको निर्णय कुल मौजदातबाट बिक्री भएको जग्गाको बिक्री मूल्य नै घटाई अन्तिम मौजदातको मूल्याङ्कन कायम गरेको, वासलातको दायित्व तथा सम्पत्ति पक्ष बराबर देखिनुले घटी मूल्याङ्कन भएको अन्तिम मौजदातको मूल्य बराबर निजले बिक्री आम्दानीबाट प्राप्त गरेको रकमसमेत न्यून गरी देखाएको भन्ने आधार लिई रु. ४,२२,०४९।५१ थप बिक्री कायम गरी आयमा समावेश गरेको विकास खर्चको सम्बन्धमा साथै प्रशासनिक खर्चको सम्बन्धमा विपक्षी आन्तरिक राजस्व कार्यालय क्षेत्र नं. १ ले मिति २०७१।०५।२४ को संशोधित कर निर्धारणको सूचना र सो बमोजिम मिति २०७१।०६।२३ मा गरेको संशोधित कर निर्धारण आदेश र उक्त आदेशलाई सदर गरी विपक्षी आन्तरिक राजस्व विभागले मिति २०७३।०३।०८ मा गरेको निर्णयसमेत बदर गरी पुनरावेदकको व्यवसायिक कार्यमा भएका उपरोक्त वास्तविक खर्चलाई मान्यता प्रदान गरी करको दायित्वबाट मुक्त गरी पाउँ भन्ने समेत व्यहोराको जिकिर लिई करदाताको तर्फबाट मिति २०७०।०२।२० मा राजस्व न्यायाधिकरणमा पुनरावेदनपत्र दर्ता भएको।
- ८) यसमा शुरू कार्यालयले थप बिक्री समेत कायम गरी भएको कर निर्धारणको सम्बन्धमा छलफलका लागि अ.वं.२०२ नं. को प्रयोजनार्थ विशेष सरकारी वकिल कार्यालयलाई पेशीको सूचना दिई नियमानुसार पेश गर्नु भन्ने राजस्व न्यायाधिकरण काठमाडौँबाट भएको मिति २०७३।१०।२३।१ को आदेश।
- ९) यसमा स्थायी लेखा नं. ३०२०१७५२० भएका पुनरावेदक करदाता श्री बुढासुब्बा हाउजिङ्ग कम्पनीले स्वयम प्रारम्भमा कर निर्धारणको सन्दर्भमा आफ्नो व्यवसायको

समग्र सत्यतालाई राख्न नसकेको तथा पूनः छानविनको क्रममा पनि सफाइको सबुद प्रमाण पेश गर्न नसकेको आधार र अवस्थाले आ.व.२०६६।०६७ को संशोधित कर निर्धारण सम्बन्धमा आन्तरिक राजस्व कार्यालय क्षेत्र नं.१ बबरमहल, काठमाण्डौबाट मिति २०७१।६।२३ को निर्णय र सो निर्णयलाई समर्थन गर्ने गरी आन्तरिक राजस्व विभागबाट मिति २०७३।०३।०८ मा भएको निर्णय मिलेकै देखिँदा सदर हुने ठहर्छ भन्ने राजस्व न्यायाधिकरण काठमाण्डौबाट मिति २०७३।१२।२९।३ भएको भएको फैसला।

- १०) निवेदक बुढासुब्बा हाउजिङ्ग प्राइभेट लिमिटेड कम्पनी (प्रा.लि.न.३६११३/०६२/०६३ दर्ता मिति २०६२।५।१६) कम्पनी रजिष्ट्रारको कार्यालयमा दर्ता भई आन्तरिक राजस्व कार्यालयबाट स्थायी लेखा नम्बर दर्ता प्रमाणपत्र नं. ३०२०१७५२० प्राप्त गरि व्यवसाय संचालन गर्दै आएको कम्पनी हो। यसले सरकारलाई बुझाउनु पर्ने राजस्व निरन्तर रूपमा बुझाउँदै आएको छ। निवेदक प्रा.लि. ले मिति २०६७।६।१७ गते आ.व. २०६६/०६७ को करयोग्य आय रु.१६,२८१।४४ कायम गरी कर दाखिला गरी विपक्षी आन्तरिक राजस्व कार्यालय क्षेत्र नं.१, बबरमहल बाट च.नं.१६५७ मिति २०६७।०६।१२ गते आ.व.०६६/०६७ को कर चुक्ता प्रमाणपत्र समेत प्राप्त गरेका थियो। यसरी करचुक्ता प्रमाणपत्र समेत प्राप्त गरेको ४ वर्ष १ महिना १२ दिनपछि विपक्षीबाट मिति २०७१।०५।२४ गते संशोधित कर निर्धारण गरिएको रहेछ। आयकर ऐन, २०५८ को दफा १०१ मा दफा ९९ बमोजिम निर्धारण भएको कर संशोधित ४ वर्षभित्र गरिसक्नु पर्ने वाध्यात्मक कानूनी व्यवस्था छ। सो कानूनी व्यवस्थाको विपरित ४ वर्ष १ महिना १२ दिनपछि गरिएको संशोधित कर निर्धारण कानूनी त्रुटिपूर्ण भएको, आयकर ऐन, २०५८ को दफा १०१(६) मा संशोधित कर निर्धारण गर्दा त्यसरी संशोधित गर्नु परेको आधार स्पष्ट खुलाई लिखित सूचना दिई त्यस्तो कर निर्धारण सम्बन्धमा सफाईको सबुद प्रमाण पेश गर्न १५ दिनको म्याद दिनु पर्ने व्यवस्था छ। सो म्याद निवेदक प्रा.लि.ले प्राप्त गर्न नसककोले सफाईको सबुद प्रमाण पेश गर्ने अवसरबाट बञ्चित भएको स्थितिमा हुलाकबाट पत्र पठाएकोमा बुझाउन नसकिएकोले गोरखापत्रमा सार्वजनिक सूचना प्रकाशित गरी उक्त ऐनको दफा १०१(६) को प्रक्रिया पुरा गरेको भन्ने विपक्षीको भनाई र सो कुरालाई आन्तरिक

राजस्व विभाग र राजस्व न्याधिकरणले मान्यता प्रदान गरेको, विशेष कानूनमा स्पष्ट व्यवस्था भएकोमा बाहेक अन्य कुरामा मुलुकी ऐन आकर्षित हुने हो। सो प्रावधानअनुसार म्याद तामेली मुलुकी ऐन, अ.व.११० नं. को प्रक्रिया वाध्यात्मक रूपमा पूरा गर्नु पर्नेमा सो प्रक्रिया अवलम्बन नगरी हुलाकबाट पत्रचार गरिएकोलाई मान्यता दिन विभाग र राजस्व न्यायाधिकरणको निर्णयमा उक्त ऐनको दफा १०१(६) र अ.व. ११० को विपरित भएको, विपक्षी आन्तरिक राजस्व कार्यालय क्षेत्र नं.१ ले गरेको संशोधित आयकर निर्धारणमा चित्त नवुझे उक्त ऐनको दफा ११५ बमोजिम आन्तरिक राजस्व विभागमा प्रशासकीय पुनरावलोकनको लागि मिति २०७१।११।११ गते निवेदन दर्ता गराएको थियो। सो निवेदनमा संशोधित कर निर्धारणको सूचना प्राप्त गर्न नसकेको कारणले सफाईको सवुद प्रमाण पेश गर्न नसकेको हुँदा सवुद प्रमाण संलग्न गरी आन्तरिक राजस्व विभागमा निवेदन दिएको थिए। सो सवुद प्रमाणको विषयमा आन्तरिक राजस्व विभागले कुनै टिप्पणी तथा निर्णय नगरी निवेदनसाथ प्रस्तुत भएका सवुद प्रमाणको विषयमा केही नवोली अ.व.७७ को गलत व्याख्या गरी राजस्व न्यायाधिकरणबाट पुनरावेदन तहमा पेश भएका प्रमाणको मूल्याङ्कन गर्न नमिल्ने भनी निर्णय भएको छ। अ.व.७७ मा पुनरावेदन तहमा प्रमाण पेश गर्नमा पूर्णतः बन्देज लगाएको स्थिति नहुँदा सो निर्णय कानूनी त्रुटिपूर्ण छ।

निवेदक प्रा.लि.ले आफ्नो उदेश्य अनुरूप आधुनिक आवास योग्य घडेरी बनाउको लागी जग्गा खरिद गरी लिएकोमा गुडवील फाइनान्स लि.बाट रु.३,२२,००,०००।- र माछापुच्छे बैंक लि.बाट रु.२,४०,३३,०७३।४९ कर्जा लिई १६ फीट चौडाई भएको ७ कि.मि. लम्बाईको ग्रावेल बाटो निर्माण गरेको, बाटोको दुवैतर्फ साइड वाल लगाएको र बिजुलीको पोल गाडी विद्युत आपूर्तिको व्यवस्था मिलाईएको र सो कर्जाको ब्याज र बैंकको सेवा शुल्क गरी जम्मा रु.२४,१५,८३८।- र माछापुच्छे बैंकलाई ब्याज रु.३,४०,७४२।८९ बुझाएको छ। त्यस्तै गरी घडेरी विकाश खर्च जम्मा रु.३३,८१,४८३।- र प्रशासनिक खर्च रु.९७,८९७।- भएको र सो खर्चहरू उक्त ऐनको दफा १३ बमोजिम मान्यता पाउने हुँदा ऐनको दफा १२०(क), दफा ११७ बमोजिम लगाइएको शुल्क, दफा ११८ र दफा ११९ बमोजिम ब्याजसमेत नलाग्नेमा सो को विपरित लाग्ने गरी आन्तरिक

राजस्व विभाग र राजस्व न्यायाधिकरणबाट भएको निर्णयमा कानूनी त्रुटिपूर्ण भएको, तथा माथि उल्लेख गरेअनुसार विपक्षी आन्तरिक राजस्व कार्यालय क्षेत्र नं.१ बबरमहल, काठमाडौँबाट मिति २०७१/०६/२३ को निर्णय र सो निर्णयलाई समर्थन गर्ने गरी, आन्तरिक राजस्व विभागबाट मिति २०७३।३।८ मा भएको निर्णय काम कारबाहीलाई सदर गर्ने गरी राजस्व न्यायाधिकरणबाट भएको मिति २०७३।१२।१९ को फैसला त्रुटिपूर्ण भई सो फैसलामा राजस्व न्यायाधिकरण ऐन, २०३१ को दफा ८ को (ख) र (ग) को कानूनी त्रुटि भएको हुँदा पुनरावेदन गर्ने अनुमति प्रदान गरी विपक्षी आन्तरिक राजस्व कार्यालयको संशोधित कर निर्धारण निर्णय र सोलाई सदर गर्ने आन्तरिक राजस्व विभाग र राजस्व न्यायाधिकरणको फैसला बदर गरी मिति २०६७।०६।१७ गते निवेदक प्रा.लि. ले पेश गरेको आय विवरण अनुसार कायम भएको करलाई नै मान्यता प्रदान गरी पाउँ भन्ने ब्यहोराको बुढासुब्बा हाउजिङ्ग कम्पनी प्रा.लि.का अख्तियार प्राप्त संचालक जयकुमार श्रेष्ठको तर्फबाट यस अदालतमा पेश गरेको निवेदनपत्र।

- ११) यसमा आन्तरिक राजस्व विभाग काठमाडौँको मिति २०७३।०३।०८ को निर्णय सहितको शुरु मिसिल तथा राजस्व न्यायाधिकरण काठमाडौँबाट मिति २०७३।१२।२९ मा भएको फैसला सहितको सक्कल मिसिलसमेत झिकाई आपछि नियमानुसार पेश गर्नुहोला भन्ने यस अदालतको मिति २०७४।११।२५।६ को आदेश।
- १२) यसमा आ.व.२०६६/०६७ को आय विवरण करदाताले मिति २०६७।०६।१७ मा पेश गरेकोमा आयकर ऐन, २०५८ को दफा १०२ बमोजिम संशोधित कर निर्धारणको सूचना मिति २०७१।०६।२४ मा दिएकोबाट ऐ. ऐनको दफा १०१(३)(क) को प्रावधान बमोजिम ४ वर्षको समयावधि कटेको देखिएको सम्बन्धमा विवेचना नभएको र व्यवसायको लागि लिएको ऋणको ब्याज ऐ. ऐनको दफा १४ बमोजिम मिन्हा पाउने, करदाताको आय विवरणमा ऋण दायित्व देखिएको अवस्थामा दफा १०१(१) बमोजिम त्यस्तो खर्च न्यायोचित आधारमा समायोजन गर्न सक्ने र राजस्व न्यायाधिकरणले राजस्व न्यायाधिकरण ऐन, २०३१ को दफा ६(२)(घ) बमोजिम ब्याजबारे आफै पनि प्रमाण बुझ्न सक्ने अवस्थामा सो तर्फ प्रमाण नबुझी गरेको राजस्व न्यायाधिकरण काठमाडौँको मिति २०७३।१२।२९ को

फैसलामा राजस्व न्यायाधिकरण ऐन, २०३१ को दफा ८(ख) र (घ) को अवस्था विद्यमान देखिंदा पुनरावेदनको अनुमति प्रदान गरिदिएको छ। नियमानुसार गर्नु भन्ने यस अदालतको मिति २०७५।०९।२०।६ को आदेश।

ठहर खण्ड

- १३) नियमबमोजिम पेशी सूचीमा चढी इजलास समक्ष पेश हुन आएको प्रस्तुत मुद्दाको पुनरावेदनपत्र लगायत मिसिल सलग्न सम्पूर्ण कागजातहरू अध्यायन गरियो। पुनरावेदकको तर्फबाट रहनुभएका विद्वान् वरिष्ठ अधिवक्ता ज्ञानेन्द्र प्रसाद पोखरेल तथा अधिवक्ता श्रीकमल प्रसाद सापकोटाले संशोधित कर निर्धारणको सूचना नै करदाताले प्राप्त गर्न सकेका छैनन्। प्रथमतः सुनुवाईको मौका बिना संशोधित कर निर्धारणगरिएको करको दायित्व करदाताले बहन गर्न नपर्ने हुन्छ। करदाताले लिएको बैङ्कको ऋणको ब्याज तथा विकास निर्माणको खर्च कानूनत कट्टी गर्न पाउने खर्च भएकोले संशोधित करको दायित्वबाट पुनरावेदकले मुक्ति पाउनु पर्छ। विपक्षी आन्तरिक राजस्व कार्यालयको संशोधित कर निर्धारण निर्णय र सोलाई सदर गर्ने आन्तरिक राजस्व विभाग र राजस्व न्यायाधिकरणको फैसला बदर गरी मिति २०६७।०६।१७ गते निवेदक प्रा.लि. ले पेश गरेको आय विवरण अनुसार कायम भएको करलाई नै मान्यता प्रदान गरी पाउँ भन्नेसमेत बहस प्रस्तुत गर्नुभयो।
- १४) प्रत्यर्थीका तर्फबाट उपस्थित उपन्यायाधिवक्ता श्री हरिशंकर ज्ञवालीले संशोधित कर निर्धारण पूर्व सफाइको सबूद पेश गर्ने सूचना गोरखापत्रमा प्रकाशित भएको हुँदा सुनुवाईको मौका बिना कर निर्धारण गरियो भन्ने पुनरावेदन जिकिर तथ्यमा आधारित छैन। पुनरावेदकले जिकिर लिएको विकास निर्माण ब्यावसाय संग सम्बन्धित गरेको खर्च भनी बाटो र कलभर्ट समेतका निर्माण कार्यहरू ब्यबसायसँग सम्बन्धित हुन भन्ने प्रमाणिकताको अभाव रहेको छ। मौकामा पेश गर्न नसकेका बैङ्क ब्याज र निर्माण सामाग्री खरिद सम्बन्धी बिल बिजकहरूलाई पुनरावेदन तहबाट मान्यता दिन नमिल्ने हुदा सुरुको निर्णय अन्यथा हुने अवस्था छैन। उक्त निर्णय नै सदर कायम रहनु पर्छ भन्नेसमेत बहस प्रस्तुत गर्नुभयो।
- १५) उपर्युक्त तथ्य र बहस जिकिर भएको प्रस्तुत मुद्दामा राजस्व न्यायाधिकरण, काठमाण्डौँबाट मिति २०७३।१२।२९ मा भएको फैसला मिलेको छ, छैन?

पुनरावेदक बुढासुब्बा हाउजिङ्ग प्रा.लि. को पुनरावेदन जिकिर पुग्न सक्ने हो, होइन? सोही विषयमा निर्णय दिनुपर्ने देखियो ।

- १६) यसमा आयकर ऐन, २०५८ को दफा १०१ उपदफा ६ बमोजिम संशोधित कर निर्धारण गर्दा संशोधन गर्नु परेको आधार स्पष्ट खुलाई लिखित सूचना दिई त्यस्तो कर निर्धारण सम्बन्धमा सफाईको सबुत प्रमाण पेश गर्न १५ दिनको म्याद दिनुपर्ने कानूनी व्यवस्था छ। सो म्याद निवेदकले प्राप्त गर्न नसकेकोले सफाईको प्रमाण पेश गर्ने अवसरबाट वञ्चित भएको, कानूनमा स्पष्ट व्यवस्था भएकोमा बाहेक अन्यमा मुलुकी ऐन आकर्षित हुने हुँदा सो अ.ब.११० को प्रक्रिया नगरी हुलाकबाट पत्राचार गरीएको, ब्याज र निमाण खर्च समेतमा ब्यवसाहिक खर्च नमानि भएको निर्णय कानूनी नभएको भनी बुढासुब्बा हाउजिङ्ग प्रा.लि. को तर्फबाट पुनरावेदन दायर गर्न अनुमति पाँउ भनी यस अदालतमा निवेदन परेकोमा यस अदालतबाट मिति २०७५।०९।२० मा पुनरावेदन गर्ने अनुमति प्रदान भई पुनरावेदनको रोहमा दर्ता भई निर्णयार्थ इजलास समक्ष पेस हुन आएको पाइयो ।
- १७) करदाता बुढासुब्बा हाउजिङ्ग प्रा.लि.ले आ.व. २०६६।०६७ को लागि दफा ९६ बमोजिमको आय विवरण कर कार्यालयमा पेश गरेकोमा विपक्षी कर कार्यालयले ऐ. ऐनको दफा १०१ को उपदफा ३ बमोजिम संशोधित कर निर्धारण गर्ने अन्तिम अवधी ४ बर्ष भएको हुँदा सो अवधी भित्र नगरी कर चुक्ता प्रमाणपत्र प्राप्त गरेको ४ बर्ष १ महिना १२ दिन पछि संशोधित कर निर्धारण गर्ने गरी भएको निर्णय हदम्यादका कारणबाट बदर हुनुपर्दछ भन्ने पुनरावेदकको मुख्य पुनरावेदन तर्फ विचार गर्दा, आयकर ऐन, २०५८ को दफा ९६ ले प्रत्येक व्यक्तिले आय बर्ष समाप्त भएको तीन महिना भित्र दफा ९७, ९८ र १०० को अधीनमा रही सो बर्षको आय विवरण विभागले तोकेको स्थानमा दाखिला गर्नुपर्दछ भन्ने कानूनी व्यवस्था गरेको पाइन्छ। यसरी सोही व्यवस्था बमोजिम करदाता पुनरावेदकले आ.व. समाप्त भएको मितिले तीन महिना भित्रै मिति २०६७।६।१२ मा कर चुक्ता प्रमाणपत्र लिएको कुरामा विवाद रहेको देखिँदैन। करदाताले पेश गरेको आय विवरण अस्वभाविक रूपमा मानि ऐ. ऐनको दफा १०१ (३) बमोजिम संशोधन कर निर्धारण गरेको भन्ने देखिन्छ। ऐ. ऐनको दफा १०१ को कानूनी व्यवस्थालाई हेर्दा “(१) दफा ९९ वा १०० बमोजिम कर निर्धारण भएको व्यक्तिको करको दायित्व यस ऐनको उद्देश्य

बमोजिम न्यायोचित आधारमा समायोजन गर्न विभागले संशोधित कर निर्धारण गर्न सक्ने छ।

(२) उपदफा (१) बमोजिम गरिएको संशोधित कर निर्धारणमा पुनः संशोधन गर्न विभागले उपयुक्त ठानेमा न्यायोचित आधारमा जति पटक पनि संशोधन गर्न सक्नेछ।

(३) विभागले उपदफा (१) र (२) बमोजिम कर निर्धारण गर्दा देहायको मितिले ४ वर्ष भित्र गरिसक्नु पर्नेछः-

(क) दफा ९९ बमोजिम कर निर्धारण भएकोमा आय विवरण पेश गर्नु पर्ने मिति,

(ख) दफा १०० को उपदफा (२) बमोजिम कर निर्धारण गरिएकोमा कर निर्धारण गरिएको व्यक्तिलाई दफा १०२ बमोजिम कर निर्धारणको सूचना दिएको मिति,

(ग) उपदफा (१) र (२) बमोजिम कर निर्धारण गरिएकोमा उपदफा (१) बमोजिम संशोधन गरिएको साविकको कर निर्धारणसँग सम्बन्धित खण्ड (क) वा (ख) मा उल्लेखित मिति" भन्ने कानूनी व्यवस्था रहेको पाइन्छ।

१८) यसरी पुनरावेदकले लिएको जिकिर ऐ.ऐनको दफा ९६ बमोजिम आय वर्ष समाप्त भएको मितिको तीन महिना भित्रको आफुले आय विवरण पेश गरी कर चुक्ता प्रमाणपत्र लिएको मिति देखि लागु हुनुपर्ने जिकिर रहेता पनि ऐ. ऐनमा भएको कानूनी व्यवस्था तथा विधायिकी मनसाय हेर्दा आयकर ऐन अन्तर्गत कुनै पनि करदाताले आय विवरण बुझाउने अवधी आर्थिक वर्ष समाप्त भएको मितिले तीन महिना भित्र रहेको र सो समयमा करदाताले लेखा परिक्षण गरी आफ्नो हिसाब किताब चेक जाँच तथा रुजु गरी सो आर्थिक वर्षको व्यवसायको आर्थिक अवस्था के कस्तो रहेको छ भनि बुझ्न पाउने अवधी हो भनि बुझनुपर्ने हुन्छ। कुनै करदाताले आफुले आय विवरण बुझाउन पाउने आर्थिक वर्ष समाप्त भएको मितिले तीन महिना अवधीको अन्तिम दिन अगावै आय विवरण बुझाएको अवस्थामा कर निर्धारण गर्ने निकायलाई कानूनले नै निर्णय गर्न अन्तिम मिति सम्म अख्तियारी प्रदान गरेको अवस्थामा सो अवधी अगावै समय सकिएको भनि अर्थ लगाउन मिल्ने देखिदैन। कानूनले स्पष्ट रूपमा आय विवरण पेश गर्नुपर्ने मिति भनेको हुँदा आफुले आय विवरण बुझाएको मिति नै अन्तिम अवधी भएको हुँदा सोही अवधी पश्चात ऐ. ऐनको दफा १०१(३)(क) बमोजिमको कर कार्यालयले कर निर्धारण गर्न पाउने अवधी सकिएको भनि अर्थ लगाउन मिल्ने देखिदैन।

१९) आयकर ऐन, २०५८ को दफा १०१ (३) मा "विभागले उपदफा (१) र (२) बमोजिम कर निर्धारण गर्दा देहायको मितिले ४ बर्ष भित्र गरिसक्नु पर्नेछ" भन्ने व्यवस्था रहेको र सोही दफा १०१ (३) को (क) मा "दफा ९९ बमोजिम कर निर्धारण भएकोमा आय विवरण पेश गर्नु पर्ने मिति" भन्ने उल्लेख भएको देखिन्छ। यसरी करदाताले कुनै आर्थिक बर्षको आय विवरण जुनसुकै मितिमा पेश गरेता पनि दफा ९६ (१) मा उल्लेखित "प्रत्येक व्यक्तिले आय बर्ष समाप्त भएको तीन महिना भित्रमा दफा ९७, ९८ र १०० को अधिनमा रही सो बर्षको आय विवरण विभागले तोकेको स्थानमा दाखिला गर्नु पर्नेछ" भनिएबाट आर्थिक बर्ष समाप्त हुने असार मसान्तबाट तीन महिना अर्थात् असोज मसान्तसम्ममा करदाताले आय विवरण पेश गर्नु पर्ने छ भन्ने मान्नु पर्ने देखियो। यसै सम्बन्धमा नमस्ते ट्रायल प्रा.लि. विरुद्ध ए.सी. गारमेन्ट भएको मुद्दा (ने.का.प. २०६९, अङ्क १, नि. नं. ८७४४) मा "हद म्यादको विषय मुद्दाको कुनै पक्षले आफ्नो इच्छा अनुकूल संकुचित वा विस्तार गर्ने विषय नभई विशुद्ध विधायिक कानूनीद्वारा निर्दिष्ट कानूनी हक भएकोले त्यस्तो हकलाई कुनै पक्षको अनुकूल वा प्रतिकूल हुने गरी व्याख्या गर्न नमिल्ने, अदालतले पनि सो सम्बन्धी कानूनी प्रावधानको व्याख्या कानूनी शब्दको अर्थ र उद्देश्य अनुरूप मात्रै गर्नु पर्ने" भनी नजीर सिद्धान्त प्रतिपादन गरेको पाइन्छ।

२०) पुनरावेदकले संशोधित कर निर्धारण गरेको हदम्याद आयकर ऐन, २०५८ को दफा १०१(३)(क) को कानूनी व्यवस्था प्रतिकूल भएको भनी जिकिर लिएकोमा ऐ.ऐनको दफा १०१(३)(क) मा उल्लेखित आय विवरण पेश गर्नुपर्ने मिति दफा ९६(१) मा व्यवस्था भएको आय बर्ष समाप्त भएको तीन महिना भित्र भन्नेमा समेत संशय मान्नुपर्ने देखिएन। यसबाट हेर्दा दफा १०१(३)(क) मा उल्लेखित चार बर्ष भित्र भन्नाले करदाताले आय विवरणको माध्यमबाट स्वयंम कर निर्धारण गरेकोमा कर कार्यालयले पुनः कर निर्धारण गर्दा आर्थिक बर्ष समाप्त भएको तीन महिनाको चार बर्ष भित्र कर निर्धारण गरिसक्नु पर्ने छ भन्ने स्वभाविक अर्थ आउने देखियो। पुनरावेदकको जिकिर हेर्दा, निजले मिति २०६७।०६।१७ मा आय विवरण पेश गरी कर चुक्ता प्रमाण पत्र लिइसकेको र त्यस सम्बन्धमा संशोधित कर निर्धारण गर्नुपर्दा सोको ४(चार) बर्ष भित्र गरिसक्नु पर्ने कानूनी व्यवस्था रहेकोले मिति

२०७१।०६।१७ मा चार बर्ष पुरा हुनेमा सो अगावै निर्णय हुनुपर्नेमा सो हुन नसकेको र मिति २०७१।०६।२३ मा भएको संशोधित कर निर्धारण दफा १०१ (३) (क) को कानूनी व्यवस्था प्रतिकूल भएको तर्फ राजश्व न्यायाधिकरणले विवेचना नगरेको भन्ने सम्बन्धमा हेर्दा दफा १०१(३)(क) मा आय विवरण पेश गर्नु पर्ने मिति वा पेश गरेको मितिले ४(चार) बर्ष भित्र भन्ने व्यवस्था नभई पेस गर्नु पर्ने मिति मात्र उल्लेख भएको देखिँदा पेस गर्नुपर्ने मिति आय बर्ष समाप्त भएको तीन महिना अर्थात् असोज मसान्त भन्ने नै देखियो। यसरी हेर्दा संशोधित कर निर्धारण मिति २०७१।०६।२४ मा भएको निर्णय तोकिएको मिति कटाएर भएको मान्न मिल्ने देखिएन। यसै सम्बन्धमा यसै अदालतबाट राजकृष्ण श्रेष्ठसमेत विरुद्ध आन्तरिक राजश्व विभाग, लाजिम्पाट ०७०-WO-०६२१ भएको मुद्दामा "आय बर्षको कारोबार सम्बन्धमा संशोधित कर निर्धारण आय विवरण पेश गर्नु पर्ने मिति आ.व. समाप्त भएको मितिले असोज मसान्त (मिति २०६६।०६।३१) हुने भएकोले सो मितिले ४ बर्षको मिति २०७०।०६।३१ पछि संशोधित कर निर्धारण हुन नसक्ने अवस्था रहने" भनि तीन महिनाको अवधीको अन्तिम दिनलाई हद म्याद कायम हुने भनि व्याख्या भएको पाइन्छ। यसमा "आयकर ऐन, २०५८ को दफा ९६(१) मा प्रत्येक व्यक्तिले आर्थिक बर्ष समाप्त भएको मितिले तीन महिना भित्र आय विवरण पेश गर्ने भन्ने व्यवस्था भएको र ऐनको दफा ९९ मा कर दाखिला गर्नु पर्ने मितिमा नै कर निर्धारण भएको मिति मानिने भन्ने प्रावधान भएको पाइन्छ। आय विवरण पेश भई दफा ९९ बमोजिम कर निर्धारण भएकोमा आय विवरण पेश गर्नुपर्ने मितिले ४(चार) बर्ष भित्र अर्थात् मिति २०६६।०६।३१ गते देखि ४(चार) बर्ष भित्र संशोधित कर निर्धारण गरिसक्नु पर्ने" भनिएको छ। यसैलाई अगाडि व्याख्या गर्दै "उक्त आय बर्ष २०६५/०६६ को कारोबार सम्बन्धमा संशोधित कर निर्धारण आय विवरण पेश गर्नु पर्ने मिति २०६६।६।३१ गते हुने भएकोले सो मितिले ४(चार) बर्ष भित्र २०७०।०६।३१ पछि संशोधित कर निर्धारण हुने अवस्था देखिँदैन" भनिएको छ। जसको अर्थ प्रस्तुत विवादमा २०७१ साल असोज मसान्त सम्म संशोधित कर निर्धारण गर्ने कार्यलाई कानून बमोजिमको निर्णय मान्नुपर्ने देखियो।

२१) यसै सन्दर्भमा मुल्य अभिवृद्धि कर ऐन, २०५२ मा रहेको कानूनी ब्यवस्थाको विवेचना यहाँ सान्दर्भिक हुने देखिन्छ। सो ऐन को साविकको दफा २० को

उपदफा ४(१) मा रहेको कानूनी व्यवस्थाले "कर निर्धारण गर्दा करदाताले कर विवरण पेश गर्नुपर्ने वा पेश गरेको मिति मध्ये जुन पहिला हुन्छ सो मितिबाट नै कर अधिकृतले ४(चार) वर्ष भित्र कर निर्धारण गरी सक्नुपर्ने" व्यवस्था गरेको पाइन्छ। मूल्य अभिवृद्धि कर ऐनको साविकको यो व्यवस्थामा करदाताले कर विवरण पेश गर्नुपर्ने वा पेश गरेको मिति मध्ये जुन पहिला हुन्छ भन्ने व्यवस्था गरी करदाताले कर विवरण पेश गर्नुपर्ने मिति भन्दा पहिले कर विवरण पेश गरेकोमा पेश गरेको मितिलाई मान्यता दिई सो मिति बाट ४(चार) वर्ष भित्र कर कार्यालयले कर निर्धारण गरिसक्नुपर्ने व्यवस्था गरेको पाइन्छ। तर यो व्यवस्था बमोजिमको यो वा त्यो भन्ने सुविधा सहितको व्यवस्था आयकर ऐनको दफा १०१(३)(क) मा रहेको पाइदैन। हाल मूल्य अभिवृद्धि करको साविक ब्यवस्था संशोधन भई ऐ. ऐनको दफा २० को उपदफा ४ मा "कर निर्धारण गर्दा कर विवरण पेश गरेको मितिले चार वर्ष भित्र कर निर्धारण गरिसक्नु पर्नेछ। उक्त अवधि भित्र कर निर्धारण हुन नसकेमा पेश भएको विवरण नै स्वतः मान्य भएको मानिनेछ।" भन्ने ब्यवस्था गरी यो वा त्यो भन्ने साविकको ब्यवस्था हटाई करदाताले कर विवरण बुझाएको मितिलाई नै मान्यता दिएको देखिन्छ। यसबाट पेश गर्नुपर्ने मिति मिति नभएर पेश गरेको मितिलाई कानूनी मान्यता प्रदान भएको देखिन्छ। यसरी वर्तमानमा समेत आयकर ऐनमा पेश गर्नुपर्ने मिति भन्ने ब्यवस्था रहेको र मूल्य अभिवृद्धि करमा कर दाताले पेश गरेको मिति भनी पृथक पृथक ब्यवस्थालाई कायम नै राखिएको देखिन्छ। विधायिकाले कानून बनाउँदा आयकर ऐन र मूल्य अभिवृद्धि कर ऐनमा राखिएको उस्तै प्रकृतिको विषयमा अलग अलग प्रावधान राखेको अवस्थालाई सोही बमोजिम बुझि अर्थ गर्नुपर्ने हुन्छ। आयकर ऐन आउनु भन्दा अघिको मूल्य अभिवृद्धि कर ऐनको दफा २० को साविक उपदफा ४(१)मा भएको पेश गर्नुपर्ने वा पेश गरेको मिति भनिएको व्यवस्था मध्ये आयकर ऐनको दफा १०१ को उपदफा ३(क) ले पेश गर्नुपर्ने मिति भन्ने ब्यवस्थालाई मात्रै अंगिकार गरेको देखिन्छ भने हालको मूल्य अभिवृद्धि करको दफा २० को उपदफा ४ मा पेश गरेको मितिलाई मात्र कायम राखी करदाताले पेश गरेको मितिलाई मान्यता दिएको छ। जुन ब्यवस्था आयकर ऐनले स्वीकारेको देखिदैन। आयकर ऐन को दफा १०१ को उपदफा ३(क) को कानूनी व्यवस्थाको अर्थ करदाताले आय बर्ष समाप्त भए पछि जुनसुकै मितिमा आय विवरण पेश गरे पनि आय बर्ष समाप्त भएको

तीन महिना अर्थात असोज मसान्तलाई कर निर्धारण गरिसक्नुपर्ने समयावधी कायम गर्ने भन्ने निश्चित मितिको कानूनी व्यवस्था गरेको देखिन्छ। तसर्थ: आयकर ऐनको दफा १०१(३)(क) मा गर्नुपर्ने मिति उल्लेख भएको तथा कानूनी प्रावधानको व्याख्या कानूनी शब्दको अर्थ र उद्देश्य अनुरूप मात्रै गर्नुपर्ने हुंदा कर कार्यालयबाट हुने संशोधित कर निर्धारणको हद म्याद पेश गर्नुपर्ने मिति अर्थात असोज मसान्तलाई नै मान्नुपर्ने देखियो।

- २२) पुनरावेदकको संशोधित कर निर्धारणको सम्बन्धमा गरेको निर्णयको सूचना नपाएको तथा आफ्नो तर्फबाट कुनै लिखित जानकारी वा सबुद पेश गर्न नपाइ स्वच्छ सुनुवाईको सिद्धान्त विपरीत गरिएको भन्ने जिकिर तर्फ विचार गर्दा, प्रारम्भमा पुनरावेदकले पेश गरेको आयव्यय विवरण अनुसार कर निर्धारण भइ सो अनुसार पुनरावेदकले कर चुक्ता गरेपछि कर छलीको आशंकामा पुनरावेदक करदाता कार्यालयको छानबिनमा परी संशोधित कर निर्धारण गर्ने कार्य भएको भन्ने देखिन्छ। यससम्बन्धमा पुनरावेदकले देखाएको प्रा. लि. को रजिष्टर्ड कार्यालयमा मिति २०७१।०५।०४ मा रजिष्ट्रि गरी पत्र पठाएकोमा सो पत्र पुनरावेदकले नबुझेको भनी फिर्ता आएकोले तत् सम्बन्धी सूचना मिति २०७१।०६।०८ को गोरखापत्रमा प्रकाशित भएको देखिन्छ। पुनरावेदकले संशोधित कर निर्धारणको सम्बन्धमा प्रकाशित उक्त सूचना अनुसार तोकिएको समयमा पुनरावेदकले आफ्नो तर्फबाट कुनै लिखित जानकारी वा सबुद पेश गरेको पाइदैन। सफाइको सबूद पेश गर्ने अर्थात प्रतिवाद गर्ने अवसर पाउने सूचनाको हक हरेक व्यक्ति वा करदाताले चाहेको ढाँचा वा तरिकामा दिनुपर्ने भन्ने अर्थमा स्वच्छ सुनुवाईको सिद्धान्तलाई बुझ्न मिल्दैन र सो सम्बन्धी मान्यता वा सम्बन्धित कानूनमा रहेको विधायीकी मनसायसमेत सो बमोजिमको रहेको पाइदैन। सार्वजनिक रूपमा जारी भएको सूचनाबाट जानकारी पाउने पर्याप्त अवस्था रहेन भन्ने दावी सामान्यतः स्वीकार्य मान्न सकिदैन। शुरू कार्यालयबाट पहिलो पटक करदाताले देखाएकै रजिष्टर्ड कार्यालय रहेको ठेगानामा सूचना जारी गरिएको भन्ने देखिन्छ। सो फिर्ता भए पश्चात गोरखापत्रमा सार्वजनिक सूचना प्रकाशित भएको भन्ने देखिन्छ। बुढासुब्बा हाउजिंग कम्पनि प्रा. लि. को दर्ता खारेज भई बन्द भएको र दर्तावाला व्यक्ति नेपाल बाहिर रहेको कारणले उक्त सूचनाको जानकारी प्राप्त गर्ने मनासिब अवस्था नरहेको भन्ने पुनरावेदन जिकिर रहेको

देखिदैन। यस अवस्थामा रितपूर्वक सार्वजनिक सूचना प्रकाशित भएको, प्रकाशित सूचनामा प्रतिवादका लागि १५ दिनको समय अवधी उपलब्ध गराइएको ब्यहोरा समेत रहेको देखिन्छ। यसको अलवा कागजात तथा फांटवारी तथा प्रमाणहरु परीक्षण गराउनु भनि लेखिएको आ.ब. २०६६।०६७ को पत्र पुनरावेदकका लेखापरीक्षकद्वारा मिति २०७०।०९।०८ मै बुझिलिएको भन्ने देखिंदा पुनरावेदकले संशोधित कर निर्धारणका सम्बन्धमा सफाई पेश गर्ने मौका पर्याप्त रूपमा नपाएको भन्ने जिकिर विश्वासनिय देखिदैन। यि सबै अवस्थालाई हेर्दा स्वच्छ सुनुवाई बिना संशोधित कर निर्धारण भयो भन्ने पुनरावेदकको जिकिर तथ्यमा आधारित रहेको देखिएन।

- २३) पुनरावेदकले आधुनिक आवास योग्य घडेरी बनाउनको लागि लिएको ऋणको ब्याज र विकास खर्चहरु आयकर ऐनको दफा १३ बमोजिम खर्च कट्टी पाउने मान्यता पाउन नसकेको तथा ऐनको दफा १२०(क), दफा ११७ बमोजिम लगाइएको शुल्क, दफा ११८ र दफा ११९ बमोजिम ब्याज समेतमा कर नलाग्नेमा सो विपरीत निर्णय गरेको भन्ने पुनरावेदन जिकिर तर्फ विचार गर्दा, पुनरावेदक करदाताले सुरु कार्यालयमा सो विषयमा दावी समेत लिएको देखिदैन। प्रशासकीय पुनरावलोकनको क्रममा दिएको निवेदनमा समेत माछापुच्छ्रे बैङ्क लिमिटेडलाई भुक्तानी गरेको रु.३,४०,७४२।८९ र गुडविल फाइनान्स लिमिटेड (वित्तिय संस्था) लाई भुक्तानी गरेको रु.२४,१५,८३८।- का सम्बन्धमा कुनै दावी तथा सो समर्थित प्रमाण प्रस्तुत गरेको देखिदैन। संशोधित कर निर्धारणका सम्बन्धमा दिइएको सूचनाको म्यादभिन्न अर्थात सुरुमा दावी नगर्ने, प्रशासकीय पुनरावलोकनको रोहमा समेत कुनै प्रमाण पेश नगर्ने तर पुनरावेदन तहमा दावी प्रस्तुत गर्ने पुनरावेदकको दावी प्रक्रिया मुलुकी ऐन अ.ब. ७७ नं को "लिखतको प्रकृतीबाट आफुसंग रहनु पर्ने वा आफूले प्राप्त गर्न सक्ने लिखत प्रमाणको सक्कल र त्यसको एक प्रति नक्कल वादीले उजुरीकासाथ र प्रतिवादीले प्रतिउत्तरकासाथ वा बयान गर्दा पेश गर्नु पर्छ। सो बमोजिम उल्लेख वा पेश नगरेको सबुद प्रमाण पछि बुझिने वा लाग्ने छैन" भन्ने साविक कानूनी ब्यवस्था र हालको मुलुकी देवानी कार्यविधी संहिता, २०७४ को दफा १६१(१) "बादीले फिरादपत्रमा उल्लेखित दाबी र प्रतिवादीले प्रतिउत्तरपत्रमा उल्लेख गरेको जिकिरसँग सम्बन्धित लिखित प्रमाणको सक्कल र त्यसको प्रतिलिपि फिरादपत्र

वा प्रतिउत्तरपत्रसँगै पेश गर्नु पर्नेछ” भन्ने कानूनी व्यवस्थाको रोहबाट समेत ग्राह्य प्रमाणको रूपमा मूल्याङ्कन गर्न मिल्ने देखिएन। हाउजिंग बिकासका लागि निर्माण गरेको सुनसरी पकडी गा. वि. स. को वार्ड नं.९क कि.नं.२५ र ४७ स्थित जग्गामा जाने बाटो र सो बाटोमा पर्ने कलभर्ट समेतको निर्माणका लागि खरिद गरेको निर्माण सामाग्रीको बिल फोटोकपी हेर्दा पेश भएका बिल बिजकहरुबाट मूल्यअभिवृद्धि करमा दर्ता भएका फर्महरुबाट खरिद गरेको भन्ने देखिदैन। निर्माण गरिएको बाटो र कलभर्ट समेतका निर्माण कार्यहरु करदाताको हाउजिंग व्यवसाय मात्र कै लागि प्रयोग हुने ब्यवसायिक खर्च मात्र मिल्ने निर्माण खर्च हो भन्ने सम्बन्धमा पनि करदाताले प्रमाण प्रस्तुत गर्न सकेको नदेखिदा वैङ्क ब्याज र विकास खर्चहरु आयकर ऐनको दफा १३ बमोजिम खर्च कट्टिको मान्यता पाउन नसकेको भन्ने तथा ऐ. ऐनको दफा १२०(क), दफा ११७ बमोजिम लगाइएको शुल्क, दफा ११८ र दफा ११९ बमोजिम ब्याज समेत नलाग्नेमा सो विपरीत निर्णय गरेको भन्ने पुनरावेदन जिकिरसंग सहमत हुन सकिएन।

- २४) कर कार्यालय, कर निर्धारणको प्रक्रियामा छानबिन गर्ने कार्यालय हुनुका साथै कर निर्धारण गर्ने निकाय पनि भएको हुंदा सो निकायको कानूनी हैसियत कर प्रशासनमा आरोपी एवम् निर्णयकर्ता दुवै हुने कानूनी व्यवस्था रहेको देखिन्छ। कर सम्बन्धी विवादमा प्रमाणको भारको अत्यन्तै महत्व रहने हुंदा अमुक रकम यो कारणले करयोग्य छैन भन्ने कुराको प्रमाण पुर्याउने भार करदाताको रहने हुन्छ। पुनरावेदक करदाताले प्रारम्भमा आयब्यय विवरण प्रस्तुत गरी आयकरको स्वयम घोषणा गर्दा यथार्थ तथ्यहरुलाई देखाउन नसकेको अवस्था मिसिल संलग्न कागजातहरुबाट देखिन आएको छ। मुलुकले अवलम्बन गरीआएको कर प्रणाली स्वयम कर निर्धारण प्रणाली रहेको र यसमा करदातालाई आफ्नो करको छानबिनका सम्बन्धमा आफै प्रारम्भिक निर्णयकर्ता हुने अवसर प्राप्त रहेको रहेको देखिन्छ। आफ्नो व्यवसाय सम्बन्धी जानकारीका लागि ब्यवसायी सबैभन्दा बढी जानकार व्यक्ति हो र उसले आफूले गरेको खर्च र आमदानीको यथार्थ हिसाब किताब राज्य (कर प्रशासन)का सामू पेश गरी राज्यप्रतिको दायित्व निर्वाह गर्न पारदर्शी र जवाफदेही रहनुपर्छ भन्ने स्वयम कर निर्धारण प्रणालीको उद्देश्य रहेको देखिएकोमा सो बमोजिम पुनरावेदक करदाताबाट काम कारवाही हुन सकेको देखिएन।

२५) तसर्थ: कानूनले तोकेको समयमा निर्णय नभएको, सुनुवाईको मौका समेत नदिएको र ब्याज र विकास खर्च कट्टि सम्बन्धमा भएको निर्णय त्रुटीपूर्ण रहेको भन्ने पुनरावेदकीय जिकिरलाई मिसिल संलग्न कागज, प्रमाण तथा सम्बद्ध कानूनको रोहबाट मनासिब मात्र मिलेन। पुनरावेदक करदाताको सम्बन्धमा आ.व. २०६६।०६७ को आयकर निर्धारणका सम्बन्धमा सुरु कार्यालय एवम बिभागको निर्णयलाई सदर गर्ने गरी राजश्व न्यायाधिकरण काठमाण्डौंबाट मिति २०७३।१२।२९ मा भएको फैसला मिलेकै देखिदा सदर हुने ठहर्छ। पुनरावेक बुढासुब्बा हाउजिङ्ग कम्पनी प्रा.लि को पुनरावेदन जिकिर पुग्न सक्दैन। प्रस्तुत फैसला विधुतिय प्रणालीमा प्रविष्ट गरी प्रस्तुत मुद्दाको दायरीको लगत कट्टा गरी मिसिल नियमानुसार अभिलेख शाखामा बुझाइदिनू।

न्यायाधीश

उक्त रायमा सहमत छु।

न्यायाधीश

इजलास अधिकृत : देवेन्द्र पौडेल

कम्प्युटर : अमिररत्न महर्जन

इति सम्बत् २०७९ साल मङ्सिर ७ गते रोज ४ शुभम्----- ।